

Smeđa (lisna) rđa (*Puccinia recondita* f.sp. *tritici*) na pšenici i ječmu

Автор(и): проф. д-р Иван Киряков, Добруджански земеделски институт в гр. Ген. Тошево; гл.ас. д-р Йорданка Станоева, Добруджански земеделски институт в гр. Ген. Тошево

Дата: 04.05.2017 Брой: 5/2017

*Uzrokovana je gljivom **Puccinia recondita**. Uvjeti u Bugarskoj iznimno su povoljni za uzročnike ove bolesti, koja je u našoj zemlji široko rasprostranjena. Razvija se svake godine, osobito uz obilne oborine i tople dane (20-25°C), no u nekim godinama pojavljuje se epifitotički i uzrokuje značajne gubitke.*

Smeđa rđa (lisna rđa) pšenice u našoj se zemlji razvija gotovo svake godine u većoj ili manjoj mjeri, te stoga ima značajnu gospodarsku važnost. Za razliku od crne i žute rđe, šteta koju uzrokuje relativno je mala, no javlja se svake godine. Gubici u prinosu najčešće su do 10%, ali mogu doseći i 30% u uvjetima povoljnim za razvoj patogena. Čak i najslabija infekcija biljke pšenice smeđom rđom utječe na broj zrna u klasu i na njihovu tisuću

zrna mase. Najveći gubici opažaju se kada bolest zahvati zastavni list i pretposljednji list biljaka. U slučajevima relativno ranog pojavljivanja i snažnog razvoja, biljke zaostaju u rastu, manje se busaju i formiraju manje klasove, a zrno je lošije kvalitete.

Simptomi smeđe rđe opažaju se na listovima i listnim vaginicama od nicanja do kraja vegetacije, ali ne na stabiljci i klasovima. Na listovima, uglavnom na gornjoj strani, formiraju se male sore, smeđe do hrđasto-smeđe boje, koje su neravnomjerno razasute po njihovoj površini, a čija veličina ne prelazi 1-2 mm. Oko sora, ovisno o osjetljivosti sorte, pojavljuje se širi ili uži klorotični halo. Pri jakoj infekciji smeđom rđom, list se uvija oko glavne žile i zatim suši. Pred kraj vegetacije, na donjoj strani listova i na listnoj vaginici formiraju se male, crne, sjajne teliosore.

Obilna gnojidba dušikom i uzgoj osjetljivih sorti mogu dovesti do ranijeg proljetnog pojavljivanja i širenja bolesti, no obično masovna infekcija počinje nakon klasanja, pri čemu su kasnije sorte jače zahvaćene. Kritično razdoblje za biljke je od pojave zastavnog lista do kraja cvatnje, a posebno od pojave prve osine do potpunog klasanja.

Mjere suzbijanja:

Organizacijske, gospodarske i agrotehničke mjere za suzbijanje smeđe rđe uključuju:

- Korištenje otpornih sorti. Sorte Poljoprivrednog instituta Dobrudža posjeduju različite stupnjeve otpornosti na patogen. Pojava bolesti u pojedinim godinama povezana je s dinamikom populacije patogena, odnosno raznolikošću rasa u različitim godinama;
- Optimalne norme sjetve i uravnotežena gnojidba. Visoke norme sjetve u kombinaciji s prekomjernom gnojidbom dušikom povećavaju osjetljivost biljaka i dovode do gustog sklopa, a time i do duljeg zadržavanja vlage;
- Pravovremeno uništavanje samoniklih biljaka na kojima patogen uspješno prezimljava.

Kemijsko suzbijanje:

* Od kemijskih sredstava mogu se koristiti fungicidi registrirani protiv ove bolesti, od kojih je većina registrirana i protiv žute rđe, rane pegavosti listova, fuzarioze klasa i pepelnice: Aviator Xpro 225 EC – 80-125 ml/da, Amistar Prime – 70 ml/da, Verben – 60-100 ml/da, Elatus Era – 50-100 ml/da, Zantara 216 EC – 125 ml/da, Cayunis – 80-100 ml/da, Opulent – 50-100 ml/da, Prosaro 250 EC – 100 ml/da, Revystar – 75-100 ml/da, Soligor 425 EC – 70 ml/da, Riza 25 EW – 50 ml/da, Tesoro 250 – 100 ml/da, Sinstar – 70-80 ml/da, Sielex – 80 ml/da ili 100 ml/da

или 133 ml/da (doza se određuje ovisno o stupnju infekcije), Mirador Forte 160 EC – 125 ml/da, Custodia – 100/125 ml/da, Comrade – 80/100 ml/da, Magnelo EC – 100 ml/da, Univoc – 120/150 ml/da, Soleil – 120 ml/da, Magnelo EC – 120 ml/da

** Popis sredstava za zaštitu bilja ažuriran 09.05.2025.*